Havearbejde har gødet jorden for flere venskaber

I Skanderborg har et haveprojekt i et tidligere ghettoområde fået tværkulturelle fællesskaber til at blomstre. Foreningen Sammen Gror Vi, der arbejder med at kombinere havearbejde med sociale indsatser, står bag

AF STEPHANIE HOLLENDER
livogsjael@k.dk

▲ **For 54-årige Lissi Lykke Eskildsen er fællesskabet med de andre i beboerhaverne en af de vigtigste årsager til, at hun deltager. - Fotos: Lars Aarø/Fokus.**

På græsplænen mellem Højvangens grå boligkomplekser står en gravemaskine. Den er i gang med at udjævne et større areal af boligkvarterets grønne områder til havebrug og dyrkning af grøntsager. Det haveprojekt, der begyndte i fjor, har fået vokseværk. Nu skal der gøres plads til flere plantekasser og endnu et drivhus, så flere beboere kan få jord under neglene og mødes på tværs af kulturer.

Efter to år som et af Danmarks udsatte boligområder blev Højvangen i Skanderborg i 2015 taget af ghettolisten. Den boligsociale helhedsplan Projekt Højvangen har med en række initiativer arbejdet på at skabe positive forandringer i området. Et af initiativerne er de såkaldte beboerhaver, hvor foreningen Sammen Gror Vi hjælper beboerne med at stable overskuelige haveprojekter på benene.

Og haverne har 54-årige Lissi Lykke Eskildsen haft stor glæde af:

"I sommer havde vi stillet borde og bænke op, hvor vi lavede sandwich af de grøntsager, vi selv havde dyrket. Det mindede mig om min barndom i Rosenhøj (et boligkvarter i Viby nær Aarhus, red.). Der sker noget her, og man lærer hinanden at kende på en anden måde."

Lissi Lykke Eskildsen har boet i Højvangen i over 20 år. Ifølge hende har boligområdet ændret sig til det positive.

"Jeg har aldrig været bange for at bo her, men det er mere rart nu. Og så får jeg også inspiration til, hvad jeg kan have i min egen lille have."

Lissi Lykke Eskildsen er uddannet pædagog og er blandt den gruppe af beboere, der med hjælp fra foreningen Sammen Gror Vi får planterne til at vokse i Højvangen. Beboerne byder selv ind med, hvilke afgrøder og planter de kunne tænke sig at dyrke. Foreningen fungerer som tovholder og vejleder i forhold til dyrkningen af afgrøderne.

Det er Pernille Benzon, der står bag foreningen Sammen Gror Vi. På hendes nu voksne søns folkeskole havde eleverne adgang til en stor skolehave. Her oplevede Pernille Benzon, at haverne dannede rammen om gode og fællesskabende aktiviteter, og hun fik idéen til, at haver skulle være for alle. Foreningen arbejder derfor i dag på at udbrede havefællesskaber forskellige steder, lige fra skoler til plejehjem og fra boligområder til kulturinstitutioner.

"Vi vil gerne skubbe til sunde fællesskaber og skubbe til naturfællesskabet fra jord til bord. Det handler ikke om, hvem man er, men hvad man kan skabe i fællesskab," siger Pernille Benzon.

Ved plantekasserne i Højvangen står Lissi Lykke Eskildsen og Jawad Moosavi bøjet over afgrøderne. Den nye sæson er først lige gået i gang, så der skal luges ud i de gamle afgrøder og gøres plads til nye. Jawad Moosavi er 28 år og oprindeligt fra Afghanistan, men flyttede til Danmark som barn. I dag arbejder han på et værksted og bor sammen med sin familie i en af Højvangens lejligheder med udsigt til beboerhaverne.

"Fra lejligheden kan jeg se ud på, at planterne vokser. Det er pænt og gør noget godt for humøret. Jeg er rigtig glad for at bo her," siger Jawad Moosavi og fortæller, at han nogle gange tager sin otteårige søn med i haven, når sønnen har fri fra skole.

Sammen med sin hustru har Jawad Moosavi også lavet afghansk mad til de andre beboere af grøntsagerne. Lissi Lykke Eskildsen supplerer:

"Der er flere, der byder ind med afgrøder, der ikke er danske. For eksempel citrongræs og bønner. Så snakker vi om, hvad man bruger det til, og udveksler opskrifter."

Og netop det tværkulturelle fællesskab var én af de ting, som haveprojektet havde særligt for øje. Det fortæller Charlotte Strandgaard, projektleder på Projekt Højvangen, der også har slået vejen forbi haverne i dag.

"Det at dyrke noget og få noget til at gro er basalt og livsbekræftende for alle mennesker, uafhængigt af kultur. Beboerhaverne kunne skabe et fælles udgangspunkt at mødes om. For nogle kan det være grænseoverskridende at gå hen i beboerhuset og mødes over kortspil. Det er mere naturligt og på en måde lettere for beboerne at mødes udenfor," siger Charlotte Strandgaard.

Men hvorfor er det, at voksende planter og jord under neglene giver lykke i sjælen? Ebbe Lavendt er psykolog og leder af Netværk for Naturterapi. Ifølge ham skelner hjernen mellem en fokuseret og blød opmærksomhed. Den fokuserede opmærksomhed bruger man eksempelvis i trafikken, og når man skal koncentrere sig. Den bløde opmærksomhed træder i karakter ude i naturen, for eksempel når vinden i trækronerne fanger ens opmærksomhed. Her dirigerer man ikke opmærksomheden, og derfor lader hjernen op. At et haveprojekt som det i Højvangen har skabt fællesskab, kommer ikke bag på Ebbe Lavendt. Haverne giver beboerne et fælles såkaldt tredje at tale og være sammen om. Det er nogle gange lettere end at skulle tale om sig selv. En have kan derfor være med til at bryde isen, lyder det fra psykologen.

"Jeg købte engang en russisk motorcykel med sidevogn og det hele. Og lige pludselig begyndte jeg at snakke med alle mine naboer, fordi vi havde noget at tale om. Motorcyklen blev en form for *icebreaker*, hvor vi kom i kontakt med hinanden. Det er måske lidt det samme, der sker med haverne," siger Ebbe Lavendt og tilføjer, at en god relation til ens naboer er vigtig for menneskets trivsel og følelsen af tryghed.

I Højvangen er dagens havesysler ved at slutte, og gruppen er i opbrud. Næste uge mødes de igen, og det samme gør det nyetablerede ungeråd. For hvor forrige år var et forsøg med haverne, er der i år så god opbakning, at der er plads til udvidelser og fornyelser. Lissi Lykke Eskildsen er heller ikke i tvivl – hun kommer igen næste uge.

"Essensen af, at jeg har lyst til at være med, er fællesskabet. Man hilser på hinanden, og vi er mere åbne over for hinanden. Vi ses ikke privat, men det kunne det måske blive til." ■

▲ **Haveprojektet i boligkvarteret Højvangen i Skanderborg har fået vokseværk. En gravemaskine er derfor i færd med at udjævne jorden, så der kan blive plads til flere plantekasser og endnu et drivhus.**

▲ **Tine Sædholm Pedersen fra foreningen Sammen Gror Vi er tovholder på haveprojektet i Højvangen. Derudover vejleder hun beboerne i, hvordan de bedst kan få planterne til at gro.**

Foreningen Sammen Gror Vi

▶ **Foreningen** arbejder på at fremme sunde og grønne fællesskaber, der er tilgængelige for så mange som muligt.

▶ **Foreningen** har projekter på skoler, plejecentre, kulturinstitutioner og i boligområder som Højvangen i Skanderborg.

▶ **Grundlagt** i 2014 af kommunikatør og leder Pernille Benzon. Derudover består foreningen af fagfolk, herunder økologiske landmænd.